

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Oktawian Nawrot

SSN Adam Redzik

w sprawie z protestu wyborczego B. B.
przeciwko ważności wyborów do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
przy udziale Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, Przewodniczącego
Okręgowej Komisji Wyborczej w L. i Prokuratora Generalnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 27 listopada 2019 r.,

postanawia:

**wyrazić opinię, że zarzut protestu jest zasadny, jednakże
naruszenie przepisów kodeksu wyborczego nie miało wpływu na
wynik wyborów.**

UZASADNIENIE

B. B. (dalej: wnoszący protest) pismem z 22 października 2019 r. (data nadania w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego) wniósł protest wyborczy przeciwko ważności wyborów do Senatu RP w okręgu wyborczym nr (...).

W ocenie wnoszącego protest przy imieniu i nazwisku K. K., który był kandydatem Komitetu Wyborczego (...) widniało logo Komitetu Wyborczego (...) (dalej: KW (...)). W konsekwencji wnoszący protest podniósł, że oddał głos na niewłaściwego kandydata. Podobny błąd popełniło w jego ocenie wielu wyborców. Wskazane okoliczności stanowią zdaniem wnoszącego protest podstawę do

unieważnienia wyborów do Senatu RP w okręgu wyborczym nr (...) i ponownego ich przeprowadzenia.

Wnoszący protest złożył wniosek o przeprowadzenie dowodów z przesłuchania: siebie – na okoliczności opisane w proteście oraz na okoliczność tego, że wiele innych osób mówiło, że popełniło podobny błąd i głosowało na K. K. ze względu na logo wprowadzające w błąd; K. M. i J. M., którzy również głosowali na kandydata K. K. zmyleni logotypem; pełnomocnika wyborczego Komitetu Wyborczego (...) J. Z., na okoliczność tego, jakie logo dostarczył do Okręgowej Komisji Wyborczej (dalej: OKW), kto jest autorem tego logo, czy skopiował logo KW (...), czy miał zezwolenie od autora logo KW (...), aby używać tego logo; A. Z., zatrudnionej w delegaturze Krajowego Biura Wyborczego w L.; wszystkich członków OKW, a w szczególności komisarza wyborczego, na następujące okoliczności: jakie logo figurowało na kartach wyborczych w okręgu senackim nr (...) obok nazwiska K. K.; członków Państwowej Komisji Wyborczej (dalej: PKW) oraz dyrektor Krajowego Biura Wyborczego (dalej: KBW) M. P. na okoliczności: jaką drogą logo dotarło do OKW, czy zgłosił je K. K. lub pełnomocnik wyborczy jego komitetu; czy PKW lub KBW kontrolowały zgodność z prawem tego logotypu.

Wnoszący protest złożył też wniosek o sprawdzenie jaką drogą logo KW (...) dotarło do OKW – czy zgłosił je K. K. lub pełnomocnik wyborczy jego komitetu. Do protestu dołączył wydruk artykułu z portalu [...].pl oraz wydruk z logotypem KW (...).

W stanowisku z 5 listopada 2019 r. Prokurator Generalny wyraził opinię, że protest nie spełnia przesłanek określonych w Kodeksie wyborczym (dalej: k.wyb.) i wniósł o pozostawienie go bez dalszego biegu.

Państwowa Komisja Wyborcza przedstawiała stanowisko, zgodnie z którym w omawianej sprawie doszło do naruszenia procedury wyborczej, w szczególności określonej w uchwałach PKW nr 207/2019 z 20 września 2019 r. w sprawie wzorów kart do głosowania oraz nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej dla obwodów głosowania utworzonych w kraju (M.P. 2019, poz. 884) oraz nr 209/2019 w sprawie sposobu drukowania kart do głosowania oraz trybu ich przekazania wraz z nakładkami na karty do głosowania

sporządzonymi w alfabecie Braille'a obwodowym komisjom wyborczym w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r. (M.P. 2019, poz. 889), jednakże nie miało to wpływu na wynik wyborów.

Przewodniczący OKW w L. przedstawił obszerne wyjaśnienia co do okoliczności powstania błędu na karcie do głosowania. W ocenie OKW przyznane nieprawidłowości nie miały wpływu na zachowanie wyborców oraz na wynik wyborów, zaś odmienne twierdzenia wnoszącego protest nie zostały poparte konkretnymi dowodami. W konkluzji przewodniczący OKW stwierdził, że protest jest bezzasadny.

22 listopada 2019 r. wnoszący protest złożył odpowiedź na stanowisko Przewodniczącego PKW, w której stwierdził, że z uwagi na umieszczenie znaków graficznych na kartach wyborczych w wyborach do Senatu w całej Polsce odbyły się one z naruszeniem prawa. Błędne umieszczenie znaku graficznego KW (...) przy kandydacie nr 1 spowodowało, że część oddanych na niego głosów – z uwagi na pakt senacki – oddana zostałaby na kandydata Komitetu Wyborczego (...).

27 listopada 2019 r., w dniu orzekania w przedmiocie protestu wyborczego, do Sądu Najwyższego wpłynął „apel Wyborców okręgu nr (...) w wyborach do Senatu 13. 11.2019 roku”, którym zaapelowano o wydanie opinii stwierdzającej zasadność zarzutów zawartych w proteście oraz tego, że wskazane naruszenia prawa miały wpływ na wynik wyborów w okręgu. Do apelu dołączono podpisy 44 osób zamieszkałych, według deklaracji, w okręgu wyborczym nr (...) w wyborach do Senatu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W świetle art. 82 § 1 pkt 1 i 2 k.wyb. przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub z powodu naruszenia

przepisów k.wyb. dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

Wnoszący protest powinien wskazać w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których je opiera (art. 241 § 3 k.wyb). Niewskazanie zarzutów i dowodów jest uchybieniem formalnym protestu wyborczego, które skutkuje pozostawieniem go bez dalszego biegu (art. 243 § 1 k.wyb.).

W proteście wyborczym, który zainicjował postępowanie w niniejszej sprawie sformułowano zarzut co do błędnego symbolu graficznego umieszczonego obok danych kandydata, co w istocie prowadzi do twierdzenia, że nastąpiło naruszenie procedury przygotowywania kart do głosowania – na kartach do głosowania w wyborach do Senatu w okręgu nr (...) błędnie oznaczono logo kandydata z pozycji nr 1. Fakt ten został przyznany i opisany w stanowisku OKW w L. a także w stanowisku PKW. Nie ma zatem potrzeby przeprowadzania większości dowodów, o które wnioskował wnoszący protest.

Odnosząc się do treści art. 266 k.wyb. wskazać należy, że zgodnie z jego treścią OKW po zarejestrowaniu kandydatów na senatora zarządza wydrukowanie kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym w trybie określonym przez PKW. W oparciu o wykładnię systemową i funkcjonalną powołanego przepisu Sąd Najwyższy stwierdza, że OKW jest bezpośrednio odpowiedzialna za wydrukowanie kart wyborczych według prawidłowego wzoru, o którym mowa w art. 267 k.wyb. Jak słusznie wskazuje się w doktrynie prawa wyborczego, druk kart do głosowania powinien odbywać się z zachowaniem warunków najwyższej staranności, gdyż przy znacznej liczbie zarejestrowanych nazwisk kandydatów na senatorów prawdopodobieństwo popełnienia błędów w druku jest znaczące (zob. F. Rymarz, J. Zbieranek, *Komentarz do art. 266 k.wyb.*, [w:] K. Czaplicki (red.), *Kodeks wyborczy. Komentarz*, Warszawa 2018). W szczególności OKW powinna czuwać nad rzetelnością pracy drukarni, której zleciła dokonanie druku kart do głosowania, dbając o to, aby wydrukowana karta spełniała wszystkie wymogi określone w Kodeksie wyborczym. W razie wykrycia błędów jeszcze przed wydrukowaniem kart do głosowania OKW powinna dokonać stosownej korekty elektronicznej wersji karty do głosowania, zaś w przypadku wykrycia błędów już po wydrukowaniu kart, powinna zlecić ponowny wydruk

prawidłowej wersji karty. Powyższe znajduje potwierdzenie w treści ww. uchwały PKW nr 209/2019 z dnia 2 września 2019 r. Uchwała PKW, jako akt prawa wewnętrznego, wiąże okręgowe komisje wyborcze, jako organy podległe organizacyjnie Państwowej Komisji Wyborczej (art. 93 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z pkt. 17 załącznika do uchwały PKW nr 209/2019, druk kart do głosowania powinien odbywać się z zachowaniem warunków najwyższej staranności i kontroli jego wykonania. W ramach kontroli druku kart:

1) dwa niezależnie od siebie działające zespoły pracowników wyznaczonych przez dyrektora delegatury KBW obsługującej daną OKW przeprowadzają korektę składu karty do głosowania na listy kandydatów na posłów i karty do głosowania na kandydatów na senatora. Pracownicy zespołów odpowiedzialni są za jakość korekty. Stwierdzone błędy zespoły wzajemnie konfrontują i przekazują kierownikowi drukarni. Zespoły zatrzymują po jednym egzemplarzu odbitki składu każdego rodzaju karty (do Sejmu i do Senatu). Po usunięciu błędów zespoły prowadzą ponowną korektę na podstawie materiału wyjściowego, tj. treści karty ustalonej przez OKW;

2) co najmniej dwaj wyznaczeni członkowie OKW dokonują ostatecznej kontroli jakości składu kart do głosowania, którzy informują dyrektora delegatury KBW obsługującej daną OKW, iż można uruchomić druk ustalonego nakładu karty, i podpisują kartę do druku, podając datę, imię i nazwisko. Odbitka każdego rodzaju karty skierowanej do druku jest przechowywana w delegaturze KBW w aktach OKW;

3) po wydrukowaniu kart do głosowania wyznaczeni członkowie OKW sprawdzają treść karty z odbitką tej karty uruchamiającej druk i sporządzają z tej czynności stosowną notatkę, która pozostaje w aktach komisji; wyznaczeni członkowie OKW sprawdzają 3-5% nakładu kart do głosowania.

Z wyjaśnień OKW w L. wynika, że karta do głosowania w okręgu wyborczym nr (...) została zaakceptowana z błędnym logo umieszczonym przy Komitecie wyborczym kandydata nr 1 i wydrukowana. 27 września 2019 r. OKW w L., w siedzibie drukarni [...] w W., dokonała sprawdzenia zgodności treści i formy karty do głosowania w wyborach do Sejmu RP, okręg nr[...] oraz Senatu RP, okręg nr [...], [...] i [...] z odbitką karty uruchamiającej druk. Komisja dokonała kontroli i

sprawdzenia zgodności zaakceptowanych wzorów kart do głosowania z wydrukowanym pełnym nakładem poprzez losowy wybór kart. Komisja ustaliła także zgodność zaleconych uchwałą PKW parametrów przygotowanych plików graficznych i matryc drukarskich. Następnie Komisja stwierdziła spełnienie wymogów określonych uchwałą PKW dotyczącą druku kart do głosowania, pomimo umieszczenia błędnego znaku graficznego przy Komitecie Wyborczym kandydata nr 1 na senatora w okręgu nr (...). Nie ulega więc wątpliwości, że OKW w L. nie dopełniła obowiązku czuwania nad prawidłowością drukowania kart wyborczych.

Sąd Najwyższy stwierdza w świetle powyższego, że umieszczenie na kartach do głosowania, przy danych kandydata w wyborach do Senatu symbolu graficznego innego komitetu wyborczego, stanowi naruszenie art. 266 k.wyb. Z tego też względu zarzut umieszczenia błędnego symbolu graficznego obok danych kandydata uznać należy za zasadny. W ocenie Sądu Najwyższego stwierdzone naruszenie nie miało jednak wpływu na wynik wyborów. Stosunkowo niewielka różnica głosów pomiędzy kandydatem wybranym, który zdobył mandat senatorski z okręgu nr (...), a kandydatem drugim sama w sobie nie przesądza, że umieszczenie innego symbolu graficznego mogłoby wpłynąć na sposób głosowania wyborców. Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że zgodnie z art. 267 k.wyb. karta do głosowania w wyborach do Senatu w okręgu nr (...) zawierała wszystkie konieczne elementy, czyli imiona i nazwiska kandydatów z podaniem nazwy komitetów wyborczych.

Przeprowadzenie dowodu w postaci przesłuchania wnoszącego protest oraz dwóch wskazanych osób na okoliczność mylnego oddania głosu na kandydata KW (...) w przekonaniu Sądu Najwyższego jest zbędne, gdyż poza potwierdzeniem złożonego oświadczenia, czego Sąd Najwyższy nie kwestionuje, nie wniosłoby nic do sprawy. Znikoma liczba wniesionych protestów wyborczych osób, którzy zadeklarowali, że oddali głos na kandydata KW (...) zmyleni znakiem graficznych nie pozwala przyjąć, że pozostali głosujący także zostali wprowadzeni w błąd. W związku z tym Sąd Najwyższy nie mógł też uwzględnić wskazanego wyżej apelu wyborców, gdyż nie zawierał on dowodów na okoliczność, że umieszczenie błędnego znaku graficznego komitetu wyborczego miało wpływ na wynik wyborów.

W ocenie Sądu Najwyższego racjonalnie należy przyjąć model przeciętnego wyborcy, który przed oddaniem głosu zna obwieszczenia wyborcze, zapoznaje się z treścią karty do głosowania, sprawdza w szczególności imię i nazwisko kandydata oraz nazwę komitetu wyborczego. W przedmiotowej sprawie taki wyborca nie powinien mieć wątpliwości, że wymieniony na karcie do głosowania K. K., kandydat Komitetu Wyborczego (...), nie mógł być kandydatem Komitetu Wyborczego (...).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.